

Sotsiaalpartnerite roll Euroopa poolaastas

Kommenteeritud kokkuvõte

Sissejuhatus

Aruandes analüüsitakse tippotsiaalpartnerite kaasamist Euroopa poolaasta protsessi Euroopa Liidu ja liikmesriikide tasandil aastatel 2011–2014, eelkõige osalemist riiklike reformikavade koostamises ning riigipõhiste tööhõive- ja sotsiaalpoliitika soovitude vastuvõtmisel. Kuigi aruandes ei vaadelda Euroopa Liidu poolaasta põhiaspekte, näiteks sotsiaalpartnerite kaasamist eelarvepoliitika koordineerimisse või makromajandusliku tasakaalustamatuse menetlusse, tuleb märkida, et nende protsesside raames võetud meetmetel on olnud oluline mõju liikmesriikide töösuhete süsteemidele, tööturupoliitikale ja -institutsioonidele ning sotsiaalpartnerite tegevusraamistikule. Aruanne koostati olemasoleva teabe analüüsi ja kõiki Euroopa Liidu liikmesriike hõlmava Eurofoundi Euroopa korrespondentide võrgustiku esitatud liikmesriikide aruannete põhjal, enamasti koos sotsiaalpartnerite vahetu konsulteerimisega.

Poliitikataust

Euroopa poolaasta on stabiilsuse ja majanduskasvu pakti ning muud eelarvepoliitika vahendeid täiendav Euroopa Liidu majanduspoliitika juhtimise ja järelevalve aastatsüklil, mille ajal komisjon kontrollib ja analüüsib põhjalikult liikmesriikide eelarve-, makromajandus- ja struktuurireformide kavasid ning annab neile soovitusel järgmiseks 12–18 kuuks. See 2011. aastal algatatud protsess algab novembris avaldatava komisjoni majanduskasvu aastaanalüüsiga, milles esitatakse Euroopa Liidu ja liikmesriikide järgmise aasta majandusprioriteedid. Poolaasta algab jaanuaris, kui liikmesriigid esitavad poliitikakavad (riiklikud reformikavad), mida hinnatakse Euroopa Liidu tasandil liidu tasandi nõuannete (suuniste) põhjal, misjärel antakse neile individuaalseid soovitusi riikliku eelarve- ja reformipoliitika kohta. Pärast soovitude arutamist Euroopa Liidu mitmesugustes komisjonides ja töörühmades kinnitab need juunis Euroopa Ülemkogu

ning majandus- ja rahandusküsimuste nõukogu võtab need juulis ametlikult vastu.

Liikmesriikide sotsiaalpartnerite rolli Euroopa poolaastas ei ole Euroopa majanduse juhtimise paketi sätetud, kuigi sotsiaalpartnereid peetakse Euroopa poolaasta arengu keskseteks osalisteks. Alates 2013. aastast on Euroopa Komisjon koos teiste Euroopa institutsioonidega kutsunud üles kaasama liikmesriikide sotsiaalpartnereid rohkem Euroopa poolaasta otsustusprotsessi, et suurendada Euroopa Liidu poliitika omaksvõttu ja tagada selle otstarbeka rakendamise, tõhustades sellega neid protsesse.

Peamised tähelepanekud

Euroopa Liidu tasandil on sotsiaalpartnerite kaasamine Euroopa poolaasta protsessi viimasel paaril aastal paranenud: nendega konsulteeritakse nüüd enne majanduskasvu aastaanalüüsi avaldamist ja 2015. aastal avaldati riikide aruanded kolm kuud varem, et soodustada nende arutamist. 2014. aastal osalesid Euroopa sotsiaalpartnerid otseselt tööhõive- ja sotsiaalministrite mitteametlikel kohtumistel toimunud aruteludes. Euroopa Liidu institutsioonid ja Euroopa sotsiaalpartnerid on siiski üksmeelel, et sotsiaalpartnereid tuleb kaasata veel rohkem.

Kuigi sotsiaalpartnerid osalevad enamikus liikmesriikides riiklike reformikavade koostamises, varieerub osaluse ulatus oluliselt. 10 riigis konsulteeritakse sotsiaalpartneritega korrapäraselt, jättes teavitamiseks ja konsulteerimiseks piisavalt aega; 7 riigis on konsulteerimine korrapärane, prognoositav ja tasakaalustatud, kuid märgiti, et selleks ei jäeta piisavalt aega; 5 riigis on konsulteerimine ebaselge, sageli korrapäratu, tasakaalustamata ja selleks ettenähtud aeg on ebapiisav.

23 liikmesriigis ei ole erisätteid, mis reguleeriksid sotsiaalpartnerite kaasamist Euroopa poolaasta tegevusse: see toimub peamiselt juba väljakujunenud sotsiaalse dialoogi struktuuride ja institutsiooniliste raamistike kaudu. 6 riiki on siiski heaks kiitnud meetmed, millega luuakse ametlikud struktuurid sotsiaalpartnerite kaasamiseks küsimustes, mis on seotud Euroopa poolaasta ja strateegiaga „Euroopa 2020”.

Ainult 5 riigis saavad sotsiaalpartnerid märkimisväärselt mõjutada riiklike reformikavade sisu, 6 riigis mõju puudub ja 13 riigis on nende võimalus seda mõjutada piiratud või väga piiratud.

Aruandest selgub, et Euroopa Komisjon on loonud sidemed 12 liikmesriigi sotsiaalpartneritega, et arutada vastuvõetud riigipõhiseid soovitusi või Euroopa poolaastaga seotud üldküsimusi.

Uuringu kohaselt on ainult 10 liikmesriigi sotsiaalpartnereid mingil viisil kaasatud riigipõhiste soovitude määratlemisse või teostamisse. Ühes liikmesriigis (Rootsi) on tänu riikliku sotsiaaldialoogi eripärale – rõhutatakse vajadust austada sotsiaalpartnerite sõltumatu läbirääkimise õigust – isegi õnnestunud Euroopa Komisjoni koostatud riigipõhiseid soovitusi muuta. Teistes riikides on aga tehtud olulisi tööturureforme, ilma konsulteerimata sotsiaalpartneritega, kuigi Euroopa Ülemkogu oli neil riikidel soovitanud nii teha.

Enamik ametiühinguid peab Euroopa poolaasta poliitikasisu tasakaalustamatuks ja pigem keskenduvaks kokkuvõtteks kui muudele strateegia „Euroopa 2020” sotsiaalsetele eesmärkidele, näiteks vaesuse vähendamisele või sotsiaalse ühtekuuluvuse edendamisele. Tööandjate organisatsioonid on soovitude sisuga pigem rohkem rahul.

Poliitikasoovitused

- Euroopa Liidu tasandi tegutsejad (Euroopa Liidu institutsioonid ja Euroopa sotsiaalpartnerid) on üldiselt üksmeelel, et hiljutisest tegevusest olenemata saab sotsiaalpartnerite kaasamist veelgi parandada nii Euroopa poolaasta Euroopa kui ka liikmesriikide tegevussuuna korral.
- Arvestades, et mõnes liikmesriigis on asutatud sotsiaalpartnerite protsessi kaasamiseks spetsiaalsed sotsiaaldialoogi struktuurid, peaksid riigid, kellel selliseid struktuure ei ole, kaaluma nende loomist, et tõhustada sotsiaalpartnerite kaasamist.
- Liikmesriikide ametiasutused peaksid kaaluma sotsiaalpartnerite riiklikesse reformikavadesse kaasamise institutsionaliseerimise taseme parandamist korrapärasuse, pühendatud aja ja tasakaalu poolest.
- Liikmesriikide ametiasutused võiksid mõelda sotsiaalpartnerite tõhusamale ja läbipaistvamale kaasamisele riiklikesse reformikavadesse, et võimaldada neil rohkem sisu kaasa rääkida.
- Euroopa Komisjon peaks koostöös liikmesriikide ametiasutustega soodustama õigeaegsemat protsessi, et anda sotsiaalpartneritele riigipõhiste soovitude sisu kohta paremat ja täpsemat teavet.
- Euroopa Komisjon ja liikmesriikide ametiasutused peaksid kaaluma sotsiaalpartnerite ulatuslikumat kaasamist riigipõhiste soovitude täitmisel. Nad võiksid ühtlasi tähelepanelikult jälgida, kas ettepanekuid täita teatud soovitud sotsiaalpartneritega konsulteerides järgitakse, ja teatada tulemustest riigi järgmises aruandes.
- Euroopa Komisjon võiks suurendada Euroopa poolaasta ametnike tähtsust ja parandada nende nähtavust, määratledes paremini nende funktsiooni ja ülesanded.
- Euroopa Komisjon võiks aidata sotsiaalpartneritel suurendada suutlikkust anda Euroopa poolaastasse oma panus.
- Võiks korraldada lisauuringuid, et analüüsida tegureid, mis soodustavad tõhusat sotsiaaldialoogi Euroopa poolaasta raames ja muudes küsimustes.

Lisateave

Aruanne „Role of the social partners in the European Semester” („Sotsiaalpartnerite roll Euroopa poolaastas”) on avaldatud veebilehel <http://www.eurofound.europa.eu/publications>.

Lisateave: Christian Welz, teadusjuht, cwe@eurofound.europa.eu.